

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z wniosku P. J., G. J. i K. T.
z udziałem H. K.
o dział spadku po A. J.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z dnia 29 marca 2021 r., sygn. akt II Ca 868/20,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej punktu pierwszego zaskarżonego postanowienia oraz jego punktu trzeciego, w części obciążającej wnioskodawców kosztami postępowania apelacyjnego;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Uczestniczka postępowania H. K. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 29 marca 2021 r., którym oddalono jej apelację wniesioną od postanowienia Sądu Rejonowego w Głubczycach z 1 lipca 2020 r. Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 216 § 2, 860 § 1 i 5 k.c. oraz przepisów prawa procesowego: art. 684, 637 § 1, 382 w zw. z 328 § 2 i 391 § 1 k.p.c. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołała się na jej oczywistą zasadność. Wskazała, że rażące naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa stanowi jednocześnie

przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W szczególności naruszenie art. 216 § 2, 860 § 1 oraz art. 5 k.c. skutkowało zdaniem skarżącej błędnym założeniem, że należne wnioskodawcom spłaty z uwagi na nakłady uczestniczki postępowania na majątek spadkowy i fakt działania przez spadkodawcę i uczestniczkę w ramach spółki cywilnej nie podlegają obniżeniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakres zaskarżonego przez uczestniczkę postanowienia Sądu drugiej instancji obejmuje również rozstrzygnięcie w przedmiocie apelacji wnioskodawców (punkt 1) oraz pozostające z nim w związku rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (punkt 3). Przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia jest pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*), chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka. W razie stwierdzenia jego braku, środek zaskarżenia podlega odrzuceniu (zob. uchwała SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13 i postanowienie SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14). W postępowaniu nieprocesowym zasada *gravaminis* doznaje pewnych ograniczeń ze względu na rządzącą tym postępowaniem zasadę oficjalności i z reguły niepodzielny charakter postanowień rozstrzygających istotę sprawy (zob. postanowienia SN z 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, i z 14 czerwca 2013 r., V CZ 115/12, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 29). Skarga kasacyjna uczestniczki postępowania wniesiona od postanowienia Sądu Okręgowego w zakresie w jakim Sąd ten częściowo odrzuca, a w pozostałym oddala apelację wnioskodawców, w stosunku do której skarżąca formułowała wniosek o jej oddalenie, z uwagi na brak *gravamen* podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania nie jest postanowieniem co do istoty sprawy (art. 519¹ § 1 k.p.c.) i w tym zakresie skarga kasacyjna również podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie z uwagi na kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa. Zasadność skargi kasacyjnej jest oczywista, a więc

dostrzegalna *prima vista* dla każdego prawnika, który bez przeprowadzania wnikliwej analizy powinien dojść do wniosku, że zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom (zob. postanowienia SN: z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00; z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, i z 10 kwietnia 2018 r. I CSK 730/17). Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienie SN z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22).

Skarga kasacyjna pozwanej nie spełnia wyżej wymienionych wymagań, ponieważ nie zawarto w jej treści odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, za pomocą której skarżąca wykazałaby walor oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej. Lakoniczne uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania przepisów prawa materialnego, których naruszenia miał dopuścić się Sąd drugiej instancji oraz do twierdzenia skarżącej, zawartego w jednym zdaniu, że wadliwość zaskarżonego wyroku jest oczywista, bowiem sytuacja prawna uczestniczki postępowania nie odpowiada ustalonemu stanowi faktycznemu, a konsekwencją naruszenia prawa materialnego było nieobniżenie spłat z uwagi na dokonane przez skarżącą nakłady na majątek spadkowy oraz prowadzenie działalności ze spadkodawcą w ramach spółki cywilnej.

Po pierwsze taki sposób formułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje, że celem jej wniesienia jest ponowna weryfikacja prawidłowości ustaleń stanu faktycznego, a podniesione zarzuty naruszenia prawa materialnego faktycznie zmierzają do zakwestionowania tych ustaleń. Sąd drugiej instancji uznał, że niedostateczna inicjatywa dowodowa uczestniczki postępowania nie pozwalała na dokonanie ustaleń, że skarżąca dokonała nakładów na przedmiot postępowania działowego oraz, że wraz ze spadkodawcą prowadziła gospodarstwo rolne w ramach spółki cywilnej, i co w konsekwencji pozwoliłoby na określenie innej

wysokości spłat. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być natomiast zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zaś zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. postanowienie SN z 25 sierpnia 2021 r., III CSK 74/21). Przedstawiona przez skarżącą argumentacja stanowi dodatkowo zwykłą polemikę z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego i odzwierciedla jej stanowisko w sprawie, nie zaś rzeczywiste naruszenia prawa w postaci na tyle rażącej, że może uzasadniać wniosek o oczywistej zasadności skargi.

Po drugie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie może zawierać się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych ani też polegać na ogólnikowym odesłaniu do tych podstaw. Uzasadnienie wniosku powinno zawierać wywód prawny na wysokim poziomie, ze względu na profesjonalizm sporządzającego skargę (postanowienie SN z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22). Poprzestanie na uzasadnieniu podstaw kasacyjnych jest niewystarczające, bo chociaż uzasadnienie przesłanek uzasadniających jej przyjęcie (art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.) i uzasadnienie podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1-2 k.p.c.) może być podobne, to Sąd Najwyższy bada je na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Skarżąca zasady tej nie respektuje, gdyż argumentacja przedstawiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do wybiórczego powtórzenia podstaw kasacyjnych i odwołuje się do ich uzasadnienia. Argumenty mające przemawiać za przyjęciem skargi, zostały ujęte w taki sposób, że ocena wniosku nie byłaby możliwa bez jednoczesnej analizy podstaw skargi, co na obecnym etapie postępowania jest niedopuszczalne. Ocena postawionych w skardze zarzutów może nastąpić dopiero w ramach rozpoznania skargi, po jej przyjęciu.

Ubocznie wskazać należy, że ocena i stanowisko Sądu Okręgowego mieszczą się w granicach przyznanej sądowi swobody i nie prowadzi do wniosku, że zaskarżony wyrok jest oczywiście sprzeczny z prawem a skarga kasacyjna

oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Sąd Najwyższy nie znalazł też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]